

Schriftelijk advies over het wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek teneinde de dierenbeschermingsverenigingen de bevoegdheid toe te kennen om in rechte op te treden (DOC 56-0226)

I. Wetswijziging is noodzakelijk

1. In het verleden konden dierenbeschermingsverenigingen op ontvankelijke wijze burgerlijke vorderingen instellen ter bescherming van dierenwelzijn.¹ Het [cassatie-arrest van 11 juni 2024](#) maakt dit voortaan onmogelijk. Volgens dit arrest zijn deze vorderingen immers onontvankelijk. Het wetsvoorstel komt hieraan tegemoet en dit is noodzakelijk omwille van twee redenen.

2. Ten eerste worden **dierenbeschermingsverenigingen nu gediscrimineerd in vergelijking met andere verenigingen**. Tal van verschillende verenigingen krijgen in bijzondere wetgeving immers wél de mogelijkheid om een vordering in te stellen voor de burgerlijke rechter ter verdediging van hun collectieve belangen. Het gaat onder meer om milieuverenigingen, consumentenverenigingen, mensenrechtenverenigingen, beroepsverenigingen en vakbonden.

3. Ten tweede is een wetgevend initiatief noodzakelijk om **een daadwerkelijke handhaving van dierenwelzijnswetgeving** mogelijk te maken. Als we dierenwelzijn werkelijk belangrijk vinden als samenleving, zoals blijkt uit de aanneming van artikel 7bis Grondwet, dan moeten we ook garanderen dat dierenwelzijnswetgeving kan worden gehandhaafd. Momenteel kan enkel het parket optreden tegen misdrijven tegen dieren maar de vervolging door het parket blijft helaas ontoereikend. Zo zijn er tussen 2018 en 2022 14.000 dierenwelzijn-dossiers binnengekomen op de parketten, waarvan er 6.500 werden geseponeerd (waarvan 50% om opportuniteitsredenen), dat is ongeveer de helft.² In 1.500 van de dossiers werd er intussen gedagvaard, dat is amper 11% van de dossiers. Deze cijfers verwonderen niet, nu het reeds overbevraagde parket met tal van andere prioriteiten geconfronteerd wordt. Het heeft weinig zin om strafsancities voor misdrijven tegen dieren te verhogen, zoals recent het geval was, als slechts 10% van de strafdossiers voor de rechtbank komen.

II. Opmerkingen over het wetsvoorstel

4. Vooreerst moet duidelijk worden vermeld dat dierenbeschermingsverenigingen de mogelijkheid krijgen om zich **burgerlijke partij** te stellen bij misdrijven tegen dieren. Andere verenigingen zoals milieu-, mensenrechten-, en anti-discriminatieverenigingen kunnen dat immers ook voor misdrijven die hen aanbelangen. Daartoe is het aangewezen artikel 3 VTSv. te wijzigen of te verduidelijken hoe deze bepaling moet worden geïnterpreteerd. Ook het Franse strafrecht verduidelijkt dat dierenbeschermingsverenigingen zich burgerlijke partij kunnen stellen voor misdrijven tegen dieren.³

5. Ten tweede is het aangewezen dat de parlementaire documenten duidelijk motiveren dat dit wetsvoorstel geen nieuwe discriminatie in het leven roept door een collectiefvorderingsrecht toe te kennen aan dierenbeschermingsverenigingen. Het verschil in behandeling is **redelijk verantwoord** rekening houdende met het belang dat op een algemeen aanvaarde wijze aan dierenwelzijn wordt toegekend⁴, het feit dat dieren zelf hun belangen niet kunnen afdwingen voor

¹ Zie bijvoorbeeld: Gent 18 november 2022, C/1531/2022, onuitg.; Gent 19 oktober 2022, C/1317/2002, onuitg.; Gent 29 april 2022, C-588/2022, onuitg.; Corr. Gent 4 juni 2024, 2024/1986, onuitg.; Corr. Tongeren 7 mei 2024, 478/2024, onuitg.; Corr. Luxemburg 19 februari 2019, 18N001410, onuitg.; Corr. Oudenaarde 24 april 2018, nr. OU 63.L2.336/16/BE, onuitg.; Rb. Brussel (Ni.) 25 juli 2016, 2016/626/A,, onuitg. Een kopie van deze rechtspraak is verkrijgbaar op verzoek.

² Vraag en antwoord van de vice-eersteminister en minister van Justitie, belast met de Noordzee van 15 maart 2023, op de vraag nr. 1483 van de heer volksvertegenwoordiger Robby De Caluwé van 3 november 2022.

³ Artikel 2-13 van de Franse Code de procédure pénale.

⁴ Artikel 13 VWEU; artikel 7bis Grondwet; EHRM 17 februari 2015, nr. 6987/07, Guseva/Bulgarije, § 55; EHRM 8 november 2012, nr. 43481/09, Peta Deutschland/Duitsland, § 47; EHRM 30 juni 2009, nr. 32772/02, Verein gegen

de rechter en een privaatrechtelijke handhaving nodig blijkt voor een minimale naleving van de wetgeving. Collectiefbelangvorderingen zijn zo vaak de enige manier om de belangen van dieren te beschermen voor de rechter. Bij verenigingen die de belangen van personen beschermen, kunnen die personen doorgaans wel zelf naar de rechter stappen om hun eigen belangen te verdedigen (op grond van artikel 17, eerste lid Ger.W).

III. Gevolgen van het wetsvoorstel

6. Tegenstanders van het wetsvoorstel zullen opwerpen dat er een massale toename van het aantal vorderingen zal zijn en dat er negatieve gevolgen zullen zijn voor economische activiteiten. Wat dat laatste betreft, moet opgemerkt worden dat **dierenbeschermingsverenigingen niet meer kunnen vragen dan de naleving van de wet**. Voor degenen die de wet naleven, heeft het wetsvoorstel dus geen gevolg.

7. Verder zal er **geen toename van de vorderingen** zijn. Voor het cassatie-arrest verklaarden verschillende rechters vorderingen van dierenbeschermingsverenigingen ontvankelijk. Ook toen was het aantal vorderingen beperkt en zijn er geen voorbeelden terug te vinden van vorderingen die roekeloos werden ingesteld. Deze vrees is bovendien niet gebaseerd op cijfers en wordt weerlegd door verschillende academici.⁵ Zo merkte ALLEMEERSCH op dat de aanzienlijke procedurekosten en het ontbreken van een omvattend kader voor procesfinanciering, alsook andere beperkingen op ongelimiteerde procesdrang, zoals het verbod op tergend en roekeloos procederen, een toename aan vorderingen verhinderen.⁶ Ook de invoering van algemeenbelangacties in Nederland veroorzaakte geen dergelijke toename van rechtszaken.⁷

8. Bovendien voorziet het wetsvoorstel dat dierenbeschermingsverenigingen in elk geval **enkel een vordering kunnen instellen onder de voorwaarden van artikel 17, tweede lid Ger.W**. Dit zorgt voor een filter zodat niet zomaar elke vereniging een vordering zal kunnen instellen. De vereniging moet immers dierenwelzijn op duurzame en effectieve wijze nastreven. Verenigingen die louter optreden in het individuele belang van hun leden zullen dus zich dus in geen geval tot de rechter kunnen wenden.

IV. Samenvatting

- 1) Een wetswijziging is noodzakelijk om de discriminatie van dierenbeschermingsverenigingen te beëindigen en om een daadwerkelijke handhaving van dierenwelzijnswetgeving mogelijk te maken.
- 2) Er is geen enkele indicatie dat dit wetsvoorstel tot een toename van vorderingen zou leiden. Dit was ook niet het geval toen andere landen aan dierenbeschermingsverenigingen de mogelijkheid gaven om naar de rechter te stappen ter bescherming van dierenwelzijn.
- 3) De wetgever moet verduidelijken dat dierenbeschermingsverenigingen zich ook burgerlijke partij kunnen stellen.
- 4) Het is aangewezen grondig te motiveren waarom het wetsvoorstel specifiek aan dierenbeschermingsverenigingen een vorderingsrecht toekent.

tierfabriken/Zwitserland, § 28; HvJ 29 februari 2024, nr. C-13/23, 'cdVet Naturprodukte GmbH', §§ 48-49; HvJ 17 december 2020, nr. C-336/19, 'Centraal Israëlitisch Consistorie van België e.a.', § 63; GwH 30 september 2021, nr. 117/2021, overw. B.19.3; GwH 20 oktober 2016, nr. 134/2016, overw. B.21; Cass. 11 juni 2024, P.23.1538.N.

⁵ Zie o.a. P. LEFRANC, "Artikel 17, tweede lid Ger.W.: Hooglied van het algemeen collectiefvorderingsrecht voor de hoven en rechtbanken of de zwanenzang van de Eikendaal-doctrine", *TMR* 2019, afl. 3, 257 (die ook verwijst naar E. DIRIX en P. LEMMENS).

⁶ Verslag van 30 november 2018, *Parl.St.* Kamer, nr. 54-3303/008, 109.

⁷ R.J.B. SCHUTGENS en J.J.J. SILLEN, "Algemeenbelangacties bij de burgerlijke rechter", *TPR* 2022, 246. Deze algemeenbelangacties zijn geregeld in artikel 3:305a van het Nederlands Burgerlijk Wetboek en geven dierenbeschermingsorganisaties het recht om naar de burgerlijke rechter te stappen ter bescherming van dierenwelzijn.